KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian z roli państwa w gospodarce

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **C**

3. (1 pkt) **D**

4. (1 pkt) **C**

5. (5 pkt) **1–C, 2–D, 3–E, 4–A, 5–B** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) progresywnym**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Swoboda przepływu towarów oznacza, że produkt legalnie wytworzony i dopuszczony do obrotu w jednym państwie członkowskim może być sprzedawany w całej Unii bez ceł, limitów ilościowych i kontroli celnych na granicach wewnętrznych. Dla firmy meblarskiej oznacza to, że sprzedając meble do Francji czy Hiszpanii, nie płaci cła ani nie przechodzi odprawy celnej, więc jej koszty i czas dostawy są takie, jak przy sprzedaży w kraju, a rynek zbytu obejmuje wszystkie państwa UE.
Punktacja: 1 pkt – wyjaśnienie: towary wytworzone legalnie w jednym państwie UE mogą być sprzedawane w pozostałych bez ceł, kontyngentów i dodatkowych kontroli granicznych (jednolity rynek, unia celna). 1 pkt – korzyść dla firmy, np. brak cła i odpraw celnych obniża koszty i skraca czas dostaw, dostęp do większego rynku zbytu, brak konieczności odrębnych certyfikatów dla każdego kraju. Razem 2 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Oświetlenie uliczne jest dobrem publicznym, ponieważ nie da się wykluczyć z korzystania z niego żadnego przechodnia czy mieszkańca (niewykluczalność), a korzystanie z niego przez jedną osobę nie ogranicza dostępności dla innych (niekonkurencyjność). Prywatna firma nie zdecydowałaby się sfinansować takiej inwestycji, bo nie miałaby skutecznego sposobu pobierania opłat od wszystkich korzystających — pojawiłby się problem gapowicza, czyli korzystania z dobra bez ponoszenia jego kosztów. Dlatego tego typu inwestycje finansuje zwykle budżet publiczny z podatków.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Rozstrzygnięcie: nie. Uzasadnienie: kontyngent ogranicza ilość stali dostępnej na rynku krajowym, więc krzywa podaży stali przesuwa się w lewo i jej cena rośnie. Stal jest podstawowym surowcem w produkcji samochodów, zatem rosną koszty wytwarzania, a producenci muszą albo podnieść ceny aut (tracąc klientów i konkurencyjność na rynkach zagranicznych), albo zaakceptować niższy zysk. Na kontyngencie zyskują huty, ale tracą odbiorcy stali i konsumenci.
Punktacja: 1 pkt – poprawne rozstrzygnięcie: nie, kontyngent nie leży w interesie producentów samochodów. 1 pkt – uzasadnienie: ograniczenie podaży stali (mniejszy import) podnosi jej cenę na rynku krajowym, co zwiększa koszty produkcji samochodów i obniża ich konkurencyjność cenową (także w eksporcie). Razem 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, fabryka płaciła gminie podatek od nieruchomości od hal, budynków i gruntów – po jej zamknięciu ten dochód własny gminy maleje. Po drugie, gmina otrzymuje udział w podatku PIT płaconym przez mieszkańców; zwolnieni pracownicy przestają zarabiać lub wyjeżdżają w poszukiwaniu pracy, więc wpływy gminy z PIT spadają. Dodatkowo rosną wydatki gminy na pomoc społeczną dla rodzin bezrobotnych, co jeszcze bardziej ogranicza środki na szkoły i drogi.
Punktacja: Po 1 pkt za każdy z dwóch poprawnie wyjaśnionych powodów, np.: spadek wpływów z podatku od nieruchomości płaconego przez fabrykę (hale, grunty); spadek udziału gminy we wpływach z PIT, bo zwolnieni pracownicy tracą dochody lub wyjeżdżają; spadek udziału w CIT płaconym przez firmę; wzrost wydatków gminy na pomoc społeczną dla bezrobotnych; spadek obrotów lokalnych firm, a więc dalsze zmniejszenie dochodów. Razem 2 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **D, E**

2. (1 pkt) **D**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **B**

5. (5 pkt) **1–A, 2–C, 3–D, 4–E, 5–B** — po 1 pkt za parę

6. (1 pkt) **(1) nacjonalizacją**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: To pozytywny efekt zewnętrzny: część korzyści z działalności pszczelarza przypada osobie trzeciej (sadownikowi) bez żadnej rekompensaty. Ponieważ pszczelarz nie dostaje zapłaty za tę korzyść, nie bierze jej pod uwagę, decydując o liczbie uli. Rynek pozostawiony sam sobie wytwarza więc zbyt mało pozytywnych efektów zewnętrznych.
Punktacja: 1 pkt — nazwa: pozytywny efekt zewnętrzny (korzyść zewnętrzna). 1 pkt — wyjaśnienie: pszczelarz nie otrzymuje rekompensaty za korzyść sadownika, więc nie uwzględnia jej w decyzjach i utrzymuje mniej uli, niż byłoby społecznie korzystne.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Negatywny efekt zewnętrzny polega na tym, że część kosztów działalności fabryki (zanieczyszczenie wody) ponoszą osoby trzecie — rolnicy i mieszkańcy — a nie sama fabryka, więc jej koszt prywatny jest niższy od kosztu społecznego. Prowadzi to do nadprodukcji względem poziomu optymalnego dla całego społeczeństwa. Państwo może to ograniczyć np. nakładając podatek od zanieczyszczeń (podatek Pigou) proporcjonalny do ilości zrzucanych ścieków, co zmusi fabrykę do uwzględnienia kosztu społecznego w swoich decyzjach.

9. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cena maksymalna ustalona poniżej ceny równowagi rynkowej sprawia, że przy tej cenie popyt na wynajem przewyższa podaż mieszkań — część właścicieli wycofa mieszkania z rynku najmu, uznając go za nieopłacalny, co prowadzi do niedoboru dostępnych lokali i wydłużenia kolejek chętnych, mimo formalnie niższej ceny.
Punktacja: 1 pkt za wskazanie mechanizmu (przy cenie poniżej równowagi popyt przewyższa podaż) + 1 pkt za wskazanie konkretnego negatywnego skutku (np. niedobór mieszkań na wynajem, spadek liczby ofert, szara strefa czynszowa, pogorszenie stanu technicznego mieszkań przy braku motywacji do remontów). Maks. 2 pkt.

10. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Polityka fiskalna to oddziaływanie na gospodarkę przez budżet państwa: prowadzi ją rząd, a budżet uchwala Sejm; jej narzędziami są podatki (np. zmiana stawek PIT lub VAT) oraz wydatki publiczne (np. inwestycje, świadczenia). Polityka monetarna to regulowanie ilości pieniądza i kosztu kredytu: prowadzą ją Narodowy Bank Polski i Rada Polityki Pieniężnej, a jej narzędziami są stopy procentowe NBP, stopa rezerwy obowiązkowej i operacje otwartego rynku.
Punktacja: 1 pkt – polityka fiskalna: prowadzi ją rząd (Rada Ministrów, Minister Finansów) przy udziale Sejmu uchwalającego budżet; narzędzia: podatki, wydatki budżetowe, deficyt. 1 pkt – polityka monetarna: prowadzi ją Narodowy Bank Polski i Rada Polityki Pieniężnej; narzędzia: stopy procentowe, rezerwa obowiązkowa, operacje otwartego rynku. Razem 2 pkt (wymagane wskazanie podmiotu i narzędzia dla obu polityk).

Skala ocen (orientacyjna, 19 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	18–19 pkt
dobry (4)	15–17 pkt
dostateczny (3)	10–14 pkt
dopuszczający (2)	6–9 pkt
niedostateczny (1)	0–5 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/biznes-zarzadzanie/panstwo-w-gospodarce**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.